

Eessõna

Väljaande "Teadus Eesti põllumajanduse arenguloos" I osa (kuni 1918. aastani) ilmus Tartus 1998. a.

Käesolev II osa (1918–1940) käsitleb meie põllumajanduse arengu tähtsaima ajajärgu, Eesti Vabariigi esimese iseseisvuse aja põllumajandust ja põllumajandusteadust. Eesti vabariigi peaminister Jaan Tõnisson ütles eesti rahvusliku Tartu Ülikooli pidulikul avamisel 1. XII 1919. a ülikooli aulas ajaloolised sõnad: "Imelikud on olnud need saatuse teed, mis on viinud orjaöö pimedusest tuleva rahva sinnamaale, kus ta julgelt sirutab käe teadusetõrviku järele. Vastuvõtjast tõusta loovaks teguriks, mitte ainult omandada, vaid ka anda, luua, rikastada üldist kultuuri ja eriti selle rahva oma, kelle heaks peab töötama Tartu Ülikool, see on hiigelsamm edasi, mis meie nüüd tahame teha."

Sellest on nüüd möödunud palju aastaid ja meie põllumehed koos põllumajandusteadlastega on täitnud suurmehe poolt tookord püstitatud eesmärgid. Eramõisad likvideeriti ja talumajandus algas võidukäiku.

Peame arvestama seda, et peaaegu kogu põllumajandusteaduse ja haridussüsteem tuli organiseerida ning luua uuesti. Tartu Ülikoolis moodustati (1919) esmakordselt põllumajandusteaduskond agronoomia- ja metsaosakonnaga, kus hakati ette valmistama selle ala eriteadlasi. Üle maa rajati suur hulk põllumajandus- ja kodumajanduskoole, põllumajanduslike uurimisasutustena rajati TÜ Raadi ja teised katsejaamad. Märkimisväärsed saavutused on ka ühistegevuse alal, kus edukalt tegutsesid piima-, masina- jt ühingud ning paljud seltsid ja noorteorganisatsioonid.

Imetlusväärne on kogu põllumajanduse tõus talumajanduse rakendamisel. Talude arv ulatus Eesti Vabariigi lõpus ligi 140 000-ni.

Taludes parandati maid, maaparanduseks olid rajatud 700 veeühingut, uudismaade ülesharimiseks olid traktorijaamad jne.

Tänu põllumajandusteadlaste abile suurenesid taimekasvatuses saagid ja loomakasvatuses toodangud.

Peale oma vabariigi elanike toiduainetega kindlustamise oli võimalik ka põllumajandus-saaduste eksport (või, peekon, kanamunad, lina, kartul, aedviljad jm).

Põllumajanduse tõusule ja kogu arengule tõmbas aga kriipsu peale (1940. a) Nõukogude Vene okupatsioon, mis viis põllumajanduse ja -teaduse allakäigule. Suur osa taluperesid ja ka põllumajandusteadlasi küüditati Siberisse.

Käesoleva raamatu koostamise ettepaneku tegi mulle Teadusajaloo ja Teadusfilosoofia Eesti Ühenduse esimees akad K. Siilivask juba palju aastaid tagasi.

Avaldan tänud kõikidele raamatu artiklite autoritele ja kaastöölistele, kuid eriline tänu kuulub toimetajale, *cand. agr.* Meinhard Karelsonile, kes omalt poolt käsikirju täiendas ning parandas.

Jüri Kuum
koostaja